

2.3 PROGRAMES EDUCATIUS ACTUALS DE LA UNIÓ EUROPEA

A partir de la Resolució del Consell de Ministres d'Educació el 9 de febrer de 1996, la política educativa de la Unió Europea s'ha anat desenvolupant i exempt cap a diferents àmbits educatius, entre aquest gran conglomerat cal destacar: la lluita contra l'analfabetisme i el fracàs escolar, la preparació dels docents dins de la vida laboral i social, la integració escolar dels disminuïts físics i psíquics, la protecció de les llengües, cultures i persones estrangeres, la introducció de la dimensió europea en l'ensenyament, la construcció de xarxes d'informació i documentació educativa europea, els programes educatius, etc. Tot per afavorir una millor conscienciació d'unitat i pertinença europea.

Els projectes que es desenvolupen en noves etapes i fases a partir de l'any 2000 es marquen nous objectius per aconseguir una millor qualitat de l'educació, millorar la formació del professorat i continuar fomentant la dimensió europea.

Les accions desenvolupades en matèria educativa des de la Unió Europea, mostren sempre un caràcter subsidiari en tant que la seva prestació és simplement la d'actuar com a element coordinador, ja que s'han de tenir en compte les competències i responsabilitats de les autoritats pròpies de cada país, però pretén multiplicar les concertacions en els punts comuns per evitar així divergències que més endavant podrien obstaculitzar la circulació de les persones i de les idees.

Els objectius generals que comparteixen els Estats membres van encaminats a que l'educació i la formació ocupin una posició cada vegada més important en el futur desenvolupament de la Unió Europea, per tal de facilitar el retrobament entre els països i els ciutadans i també per les necessitats socials i pel desenvolupament econòmic.

És interessant l'aportació que fa Magdalena Pérez Triguero en el seu article "*Introducción a la normativa europea en materia educativa*" (Emilio López-Barajas Zayas (Coord.), 2000, pp. 246) pel que fa a les conclusions quan defineix les funcions de la UE en matèria educativa i el caràcter dels programes:

- i. *“La Comunidad Europea, en todo momento, ha dejado en manos de los Estados miembros el desarrollo de su sistema educativo.*
- ii. *Las normas básicas, que son los Tratados, apenas hacen referencia al tema educativo; así, en el Tratado de Roma (1957), sólo hay una mención a la formación profesional, que únicamente se ve ampliada, con una preocupación por la educación general, en el Tratado de Maastricht (1992).*

- iii. *Como consecuencia de lo anterior, apenas hay normas de carácter general (Reglamentos y Directrices) que tratan la problemática educativa.*
- iv. *Que es a través de las Decisiones, de menor categoría, en donde se han establecido los programas de actuación de la Comunidad, de los cuales han tenido mucha más importancia los dedicados a la formación profesional, que actualmente se han refundido en el Leonardo Da Vinci, y menos los de la educación general, que ahora están englobados en el Sócrates.*
- v. *Que el resto de las actuaciones comunitarias, que son las Recomendaciones, las Conclusiones y las Resoluciones, contienen orientaciones sobre el funcionamiento de los programas y son la base de lo que se establece posteriormente.*
- vi. *Que los Libros Blanco y Verde sobre educación pueden decidir el lugar que debe ocupar la educación y la formación en la Unión Europea”.*⁹³

Aquestes conclusions ens fan pensar que la UE encara ha d'apostar més a favor de l'educació, manca un pas més vers el compromís polític sobre la realitat educativa de cada un dels Estats membres.

L'oferta de programes europeus s'ha anat articulant per tal de facilitar la màxima participació possible. A continuació presentarem alguns dels programes més importants explicitant els seus objectius, procés i desenvolupament.

2.3.1 PROGRAMA SÒCRATES

Aquest programa va ésser aprovat l'any 1995 en la primera fase fins a 1999. La seva segona fase abraça el període entre l'1 de gener de 2000 fins al 31 de desembre de 2006. Actualment s'ha reestructurat incorporant diverses accions per tal de millorar i fusionar algunes accions que abans estaven separades, tot incorporant també diverses innovacions.

⁹³ LÓPEZ EMILIO-BARAJAS ZAYAS (Coord.). (2000). *La Educación y la construcción de la Unión Europea. Actas i Congresos*. Madrid: Edit. Universidad Nacional de Educación a Distancia. Pàg. 246

Els objectius del programa són (Comissió Europea- Setembre 2000- pp.9):

- *Refermar la dimensió europea de l'educació a tots els nivells i facilitar un ampli accés transnacional als recursos educatius a Europa, i alhora fomentar la igualtat d'oportunitats en tots els sectors de l'educació.*
- *Fomentar una millora quantitativa i qualitativa en l'aprenentatge de les llengües de la UE, sobretot d'aquelles que s'utilitzen i s'ensenyen menys.*
- *Promoure la cooperació i la mobilitat en l'àmbit de l'educació, en particular:*
 - *estimular els intercanvis entre centres d'ensenyament;*
 - *fomentar l'educació oberta i a distància;*
 - *promoure un millor reconeixement dels títols i períodes d'educació ;*
 - *desenvolupar l'intercanvi d'informació;*
 - *i contribuir a eliminar-ne els obstacles.*
 - *fomentar les innovacions en el desenvolupament de les pràctiques i materials educatius, i estudiar temes d'interès comú en l'àmbit de la política educativa.*⁹⁴

El programa Sòcrates dona suport a la mobilitat transnacional, a projectes que desenvolupen la innovació i millora en la qualitat educativa, al foment de les aptituds lingüístiques, a la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), a les xarxes transnacionals per afavorir les bones pràctiques, a l'observació i anàlisi de les polítiques educatives i a l'intercanvi d'informació.

⁹⁴ Comissió Europea –Setembre 2000- Sòcrates. Guia de candidatures 2000. Pàg. 9

CONTINGUT GENERAL DEL PROGRAMA SÒCRATES

COMENIUS

Educació escolar:

- Associacions de centres escolars
- Formació del personal docent
- Xarxes

ERASMUS

Educació superior:

- Cooperació interuniversitària europea
- Mobilitat dels estudiants i els professors universitaris
- Xarxes temàtiques

GRUNDTVING

Formació d'adults i altres itineraris educatius:

- Projectes de cooperació europea
- Associacions d'aprenentatge
- Mobilitat per a la formació del personal docent
- Xarxes

LINGUA

Ensenyament i aprenentatge de llengües:

- Foment de l'aprenentatge de llengües
- Desenvolupament de materials

MINERVA

Tecnologia de la informació i la comunicació en l'àmbit de l'educació

OBSERVACIÓ I INNOVACIÓ

- Observació i innovació de sistemes educatius i polítiques d'educació (incloses les xarxes Eurydice i Naric i les visites Arió)
- Iniciatives innovadores que responguin a altres necessitats

ACCIONS COMUNES

Relació de Sòcrates amb altres programes comunitaris

MESURES

D'ACOMPANYAMENT

QUADRE XVII

Font: Comissió Europea –Setembre 2000- Sòcrates. Guia de candidatures 2000. Pàg. 5

En tots els programes poden participar els quinze Estats membres, així com Islàndia, Liechtenstein i Noruega, els països membres candidats a l'adhesió i els associats d'Europa Central i Oriental. També es preveu un ajut financer limitat per persones i centres no inclosos anteriorment.

La Comissió Europea és la responsable de l'execució del programa que compta amb l'ajuda del Comitè Sòcrates.

Per a cada acció hi ha una dotació econòmica per gestionar els projectes i s'inclouen les visites i seminaris preparatoris, després cal que els grups que participen en les diferents accions presentin informes i avaluacions del treball que realitzen i dels resultats, també cada projecte ha de preveure estratègies i activitats clarament definides per divulgar el resultat.

Les ajudes concedides en la primera fase 1995 i 1996 van permetre segons l'informe dels resultats obtinguts per la Comissió el 14 de març de 1997:

- *“A 316.000 estudiants d'ensenyança superior superar en un altre país participant un període d'estudis reconeguts;*
- *a 26.000 professors realitzar estades d'ensenyança integrada a l'estranger;*
- *a uns 80.000 joves participar en projectes conjunts o en intercanvis lingüístics;*
- *a 16.000 persones participar en cursos de formació continuada per a professors de llengües;*
- *la posada en marxa de 2.673 programes de cooperació interuniversitària, en els quals van participar més de 1.600 institucions d'ensenyança superior;*
- *l'establiment de 28 grans xarxes temàtiques en el sector de l'ensenyança superior, cada una integrada per més de 70 institucions;*
- *la conclusió de 1.620 acords de cooperació entre 5.000 centres escolars;*
- *la posada en marxa de 3.500 projectes conjunts d'educació lingüística;*
- *la posada en marxa de 600 projectes transnacionals, en els quals van participar unes 2.700 institucions, destinades a incrementar la cooperació en l'àmbit de l'ensenyança oberta i a distància, de l'educació d'adults, de l'educació intercultural, de l'aprenentatge de llengües i de la formació inicial i contínua dels professors”.*⁹⁵

⁹⁵ <http://www.eu.int>

L'informe final sobre l'aplicació del Programa Sócrates de la Comissió del 12 de febrer de 2001 aporta un augment del nombre de participants en relació a l'informe de 1997:

- *“promou la mobilitat i els intercanvis entre 1995 i 1999 d'uns 460.000 estudiants, 40.000 professors universitaris, i uns 150.000 alumnes i professors d'idiomes”*⁹⁶

El primer pressupost va ésser de 850 milions d'ecus, que va haver de ser ampliat amb 70 milions més d'ecus per desenvolupar aquesta primera fase, tot i així es van haver de reduir les beques i per tant fer un replantejament més ajustat per la segona fase (2000-2006) que ha estat de 1850 milions d'Euros.

A través de l'evolució del desenvolupament del programa observem un augment de participació d'alumnes i professors, però cal que aquest èxit faci augmentar l'impacte a nivell nacional, per tal que el màxim de persones vinculades a l'educació coneguin les seves possibilitats i com es poden enriquir participant en els programes.

2.3.1.1 ACCIÓ COMENIUS: EDUCACIÓ ESCOLAR

L'objectiu de l'acció COMENIUS és el de promoure la cooperació en l'àmbit de l'ensenyança escolar a tots els nivells (infantil, primària i secundària) per tal de millorar la qualitat i refermar la dimensió europea de l'educació escolar fomentant l'aprenentatge d'idiomes i el coneixement intercultural.

Es divideix en tres accions :

- “Comenius 1” Projectes escolars (escolar, lingüístic i de desenvolupament escolar).
- “Comenius 2” Formació de professors i altre personal docent dels centres escolars.
- “Comenius 3” Creació de Xarxes.

⁹⁶ <http://www.eu.int>

a) "COMENIUS 1"
PROJECTES ESCOLARS

ÀMBIT ESCOLAR

Els centres poden presentar tres tipus de projectes: escolars, lingüístics i pel desenvolupament escolar. El centre pot participar com a coordinador o com a soci amb un grup d'escoles de diversos països de la UE.

L'objectiu d'aquests projectes és refermar la dimensió europea de l'educació mitjançant la promoció de la cooperació transnacional entre centres escolars.

Els alumnes i professors cooperen vers un projecte comú que els permet intercanviar experiències, conèixer la diversitat cultural, social i econòmica d'Europa, augmentar els coneixements generals i aprendre a acceptar millor les opinions dels altres. Serveix per motivar l'aprenentatge de les llengües dels altres companys.

Els projectes han d'estar integrats en les activitats habituals del centre escolars, format del programa d'estudis dels alumnes participants, integrar diferents grups escolars i tenir el major impacte possible en el centre escolar.

És molt important la col·laboració de tota la comunitat educativa perquè d'aquesta manera es potencia un enfocament transnacional i pluridisciplinar dels aprenentatges.

ÀMBIT LINGÜÍSTIC

Aquest projecte vol potenciar la motivació per l'aprenentatge de les llengües estrangeres com a una eina necessària per la comunicació amb joves d'altres països. El projecte es desenvolupa sobre un tema escollit entre els centres i la seva realització és conjunta i no específicament lingüística. L'aprenentatge es fa a través del treball. Els participants han de procurar utilitzar les llengües dels seus socis en la major mesura possible.

El programa també cobreix una formació si els alumnes desconeixen la llengua dels seus socis. És un element essencial l'intercanvi d'almenys 14 dies ja que enriqueixen als dos grups i potencien la comunicació. El producte creat serà bilingüe.

DESENVOLUPAMENT ESCOLAR

Aquests projectes ofereixen als directors i als professors dels centres la possibilitat d'intercanviar experiències i informació, de desenvolupar conjuntament mètodes i enfocaments que s'adeqüin a les seves necessitats, i de provar i posar en pràctica en els centres participants aquells més efectius, organitzatius i pedagògics.

b) "COMENIUS 2": PROJECTES DE FORMACIÓ DE PROFESSORS I ALTRE PERSONAL DOCENT DELS CENTRES ESCOLARS

Es presenten projectes transnacionals i activitats de mobilitat per fomentar el desenvolupament professional a nivell de formació inicial, l'acollida i les pràctiques.

Pretén encoratjar vers el treball en comú dels formadors, incrementar les oportunitats de formació a nivell europeu i facilitar l'accés a les oportunitats de formació en altres països participants.

Vol aconseguir una millora del procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant la dimensió europea de l'educació escolar; fomentar la qualitat de l'ensenyament de les llengües de la UE i promoure el coneixement intercultural en l'educació escolar a Europa.

Es desenvolupen dues activitats:

COOPERACIÓ EUROPEA PER A LA FORMACIÓ DEL PERSONAL DOCENT DELS CENTRES ESCOLARS

Es desenvolupa entre associacions que estiguin representades per tres països participants i almenys un d'ells haurà de ser Estat membre de la UE. Els projectes han de potenciar la innovació en el camp de l'educació i la seva difusió posterior.

BEQUES INDIVIDUALS DE FORMACIÓ

Són beques destinades a professors o personal amb altres funcions en l'àmbit de l'educació escolar per realitzar projectes en altres països lligats a la seva formació inicial o a les seves pràctiques. Hi poden participar estudiants; futurs professors de llengües estrangeres com a lectors lingüístics Comenius i professors de qualsevol disciplina, incloses altres categories de personal relacionat amb el sector de l'educació en cursos de pràctiques (que poden incloure estades en el comerç o la indústria).

c) “COMENIUS 3”: XARXES COMENIUS

Té com a objectiu promoure la cooperació i la innovació europees en diferents camps temàtics de l'educació escolar. Les xarxes seran una plataforma per ajudar a les persones i als centres participants a Comenius a refermar la cooperació europea., així com la creació d'un fòrum per la reflexió conjunta.

La participació ha de ser de sis associacions de sis països diferents que intervinguin a Sòcrates i bàsicament que participin o hagin participat en projectes Comenius 1 o 2, així com també els participants de les visites d'estudis Arió de Sòcrates.

Es prefereix que la organització la porti una autoritat pública, un centre d'educació superior o de formació del professorat o centre de recerca, etc.

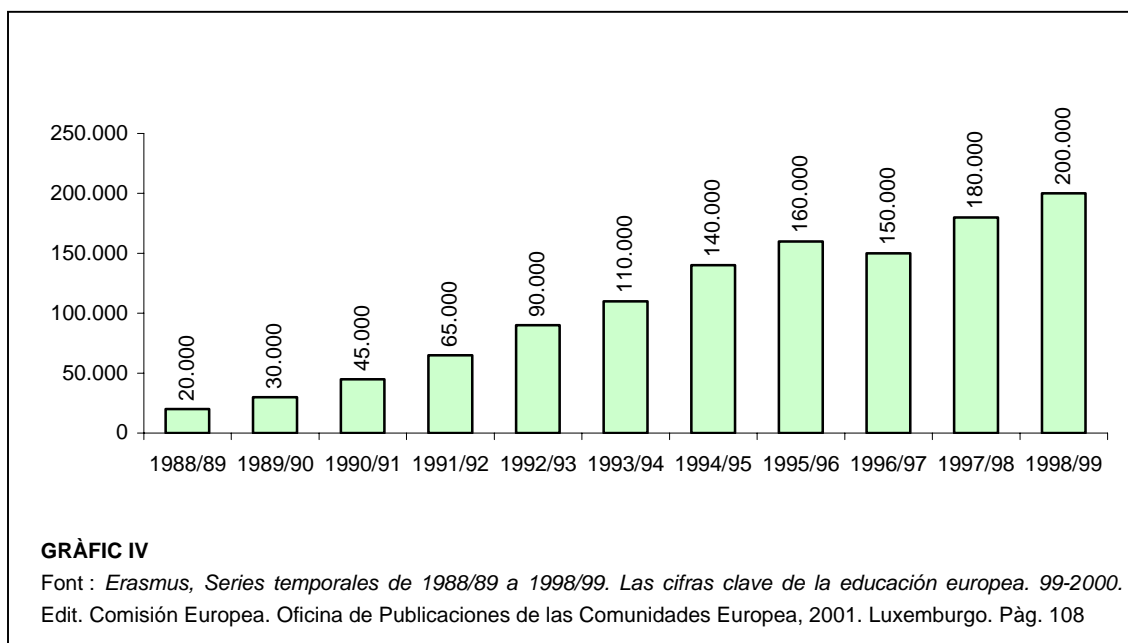
2.3.1.2 ACCIÓ ERASMUS:
EDUCACIÓ SUPERIOR

Aquest programa comunitari afavoreix la cooperació interuniversitària i els intercanvis de professors i estudiants per afrontar les realitats europees i estar millor preparats pel treball en el mercat únic. Un programa paral·lel, Science, estimula la mobilitat dels investigadors. Programes com aquests tenen com a objectiu estimular les trobades i les cooperacions voluntàries entre els responsables de l'ensenyança.

Pretén millorar la qualitat de l'ensenyament superior i refermar-ne la dimensió europea, fomentant la cooperació transnacional, la mobilitat i la millora de la transparència i reconeixement acadèmic d'estudis i qualificacions en el sí de la Unió.

S'ha generat al llarg dels anys un fort augment de la mobilitat a partir de la participació en aquest programa, tal i com mostra la gràfica següent :

LES XIFRES CLAU DE L'EDUCACIÓ EUROPEA

Tal i com podem observar la gràfica es veu clarament el creixement continu de la mobilitat que va augmentant d'un 8% a un 10% cada any. De les 27.000 places disponibles el 1989-90, les xifres han augmentat fins arribar el 1998-99 a 181.000.

Això va provocar que a la primavera de 2000, davant del programa Erasmus, els Ministres d'Educació dels països de Canadà, França, Alemanya, Itàlia, Japó, Rússia, Regne Unit i Estats Units es comprometessin a duplicar la mobilitat dels estudiants, professors, investigadors i personal administratiu del sector educatiu fins al 2010.

Es desenvolupa en tres subaccions interaccionades:

- "Erasmus 1" Cooperació interuniversitària.
- "Erasmus 2" Mobilitat d'estudiants i professors universitaris.
- "Erasmus 3" Xarxes temàtiques.

a) “ERASMUS 1”: COOPERACIÓ
INTERUNIVERSITÀRIA EUROPEA

Les universitats han de responsabilitzar-se del bon funcionament de les activitats subvencionades per la Comunitat i ha de descriure en el seu pla general de desenvolupament estratègic a mig i/o a llarg termini la cooperació europea.

PROGRAMES INTENSIVS

És un període d'estudis de curta durada on hi participen estudiants i professors d'universitats de diversos països per fomentar l'ensenyament eficaç multinacional sobre determinats temes especialitzats, també permet que els estudiants i els professors treballin junts en grups multinacionals i intercanviïn punts de vista sobre el contingut i els enfocaments docents provant noves metodologies.

b) “ERASMUS 2”: MOBILITAT D'ESTUDIANTS
I PROFESSORS UNIVERSITARIS

Les universitats que vulguin tenir mobilitat d'estudiants ho han d'especificar en el seu contracte institucional.

La mobilitat beneficia en que els alumnes milloren en aspectes lingüístics, culturals i educatius amb les experiències d'altres països; s'enriqueixen com a persones, es fomenta la cooperació i millora la qualificació professional.

Pel docent augmenten les possibilitats de creixement personal i professional, millora i actualitza la seva docència i fomenta l'intercanvi de coneixements tècnics i experiències sobre mètodes pedagògics.

c) “ERASMUS 3”: XARXES TEMÀTIQUES

Té com a objectiu millorar la qualitat de les xarxes temàtiques i definir i desenvolupar la dimensió europea en una disciplina acadèmica determinada, o en relació amb un tema de caràcter interdisciplinari/multidisciplinari, o altres temes d'interès comú. Cooperen universitats, facultats i/o departaments, associacions d'estudiants o agrupacions de caràcter socioeconòmic.

Generalment els projectes són per avaluar la innovació dels currículums de determinats àmbits des d'un punt de vista comparatiu i es fomenta la seva major difusió a escala europea. També pot identificar les necessitats de l'àmbit acadèmic o de gestió amb el que està relacionada la xarxa, per formular propostes de millora.

2.3.1.3 ACCIÓ GRUNDTVIG: FORMACIÓ D'ADULTS

————— I ALTRES ITINERARIS EDUCATIUS —————

El programa GRUNDTVIG vol millorar la qualitat i la dimensió europea de la formació d'adults i augmentar les oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida per als ciutadans europeus.

Té com a objectius el de fomentar la cooperació europea en aprenentatges al llarg de tota la vida, sobretot entre organismes que es dediquen a la formació d'adults o a la recuperació; també vol millorar la formació de les persones que intervenen en la formació d'adults i afavorir el debat sobre l'aprenentatge al llarg de la vida i contribuir a la difusió de les bones pràctiques.

Va dirigit a qualsevol persona de més de 25 anys i a qualsevol persona d'entre 16 i 24 anys que no estigui integrada en el nivell secundari superior del sistema inicial d'educació oficial dels països participants.

Es divideix en quatre subseccions:

- “Grundtvig 1” Projectes de cooperació europea.
- “Grundtvig 2” Associacions d'aprenentatge.
- “Grundtvig 3” Mobilitat per a la formació de formadors d'adults.
- “Grundtvig 4” Xarxes Grundtvig.

a) “GRUNDTVIG 1”:

————— PROJECTES DE COOPERACIÓ EUROPEA —————

Els projectes de cooperació per a l'educació d'adults i l'aprenentatge permanent o al llarg de tota la vida és una activitat en la qual col·laboren centres i organitzacions de diferents països europeus, que posen en comú la seva experiència i els seus coneixements per aconseguir resultats concrets i innovadors.

La temàtica dels projectes es basa en la planificació, la identificació de mètodes dirigits a fomentar la demanda individual de l'aprenentatge permanent; la millora del subministrament i

disponibilitat d'oportunitats d'aprenentatge per a adults; la planificació i desenvolupament de serveis d'informació d'orientació i assessoria per a estudiants adults; desenvolupament de sistemes flexibles i millora del coneixement de les llengües i cultures europees.

b) "GRUNDTVIG 2":

ASSOCIACIONS D'APRENTATGE

Les associacions d'aprenentatge són el marc d'activitats de cooperació a petita escala entre organitzacions que treballen en la formació d'adults. Se centren en el procés. Hi ha un intercanvi d'experiències, pràctiques i mètodes i estan formades per centres o organitzacions de l'àmbit de l'educació.

En el projecte hi ha d'haver una representació mínima de tres països participants a Sòcrates, i un d'ells haurà de ser Estat membre de la UE.

c) "GRUNDTVIG 3":

MOBILITAT PER ALS FORMADORS D'ADULTS

Pretén millorar la qualitat de l'aprenentatge permanent per aquells que treballen en els centres de formació d'adults, per tal que millorin les seves aptituds pràctiques d'ensenyament, preparació, assessorament i adquireixin coneixements més amplis de l'aprenentatge permanent a Europa.

En els casos de professors de llengües estrangeres s'adopta també la fórmula d'estada de pràctiques en un comerç, indústria o organització no governamental. Tots els cursos van precedits d'una preparació i seguiment per part del país d'origen del participant.

d) "GRUNDTVIG 4":

XARXES GRUNDTVIG

Les xarxes Grundtvig volen consolidar els vincles existents entre els diferents agents que participen en l'educació d'adults per potenciar la millora del coneixement de la dimensió europea de la formació permanent.

Les xarxes temàtiques són a gran escala i contribueixen un fòrum de debat o plataforma per intercanviar informació sobre temes claus de l'àmbit de la formació d'adults.

Les xarxes de projectes a menor escala cobreixen una àmplia gamma de temes i proporcionen un marc per prosseguir els contactes entre els centres que han participat en els projectes i ajuda a difondre els resultats.

2.3.1.4 ACCIÓ LINGUA: ENSENYAMENT

————— D'APRENTATGE D'IDIOMES —————

Lingua dona suport a les accions Erasmus, Comenius i Grundtvig amb mesures dirigides a estimular i donar suport a la diversitat lingüística de la Unió Europea, vol contribuir a la millora de la qualitat d'ensenyament i aprenentatge d'idiomes i promoure l'accés a oportunitats d'aprenentatge permanent d'idiomes segons les necessitats individuals.

Es va crear per un període de cinc anys l'1 de gener de 1990 i a partir de 1995 les accions del programa s'integren als programes d'acció comunitaris Sòcrates i Leonardo.

Algunes dades interessants ens mostren el nombre de participants en l'informe anual de la Comissió el 1991: més de 500 beques de formació per professors i més de 4.000 intercanvis de joves.

L'informe anual de la Comissió de 1992 exposava que el nombre de beques concedit va ser de 5.255 a professors i 19.720 persones que participaren en els programes d'intercanvi. Deu i cinc vegades més, respectivament, que l'any anterior.

Al llarg dels cinc anys hi va haver una mobilitat al voltant de 200.000 persones: 120.000 joves en el marc de Projectes Educatius Conjunts; 30.000 estudiants en el marc de Programes Interuniversitaris de Cooperació i 30.000 ensenyants amb beques d'ajuda per la formació continuada.

Aquests resultats han fet que el projecte continuï en funcionament i millorant cada any la seva aplicació.

a) "LINGUA 1":

————— FOMENT DE L'APRENTATGE D'IDIOMES —————

L'objectiu és fomentar l'aprenentatge d'idiomes, donar suport a la diversitat lingüística i estimular millores en la qualitat de les estructures i sistemes d'ensenyament d'idiomes.

Pretén augmentar la sensibilitat vers la realitat multilingüe de la UE, millorar l'accés a l'aprenentatge d'idiomes i innovar en noves metodologies.

El destinatari pot ser variat, segons l'activitat.

b) "LINGUA 2":

————— DESENVOLUPAMENT D'EINES I MATERIAL —————

El programa "Lingua 2" assegurarà la creació de nous instruments d'aprenentatge de les llengües, així com també la seva difusió sempre que representin una millora per les pràctiques i proporcionin un valor afegit europeu.

És un producte que va dirigit bàsicament als estudiants d'idiomes.

2.3.1.5 MINERVA:

TECNOLOGIA DE LA INFORMACIÓ

————— I LA COMUNICACIÓ EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ —————

Els objectius del programa "Minerva" volen promoure la cooperació europea en matèria d'educació oberta i a distància (EOD) i les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) a l'àmbit educatiu, per això es desenvolupen projectes que fomentin la comprensió entre professors i alumnes de les repercussions de l'EOD i les TIC en l'educació, que elaborin productes educatius basats en les TIC amb les consideracions pedagògiques pertinents i afavoreixin l'accés a mètodes i recursos educatius de qualitat i innovadors.

2.3.1.6 OBSERVACIÓ I INNOVACIÓ

Representa l'acció 6 del programa Sòcrates i ha de contribuir a la millora de la qualitat i la transparència dels sistemes educatius i a avançar en el procés d'innovació de l'educació a Europa amb l'intercanvi d'informació i experiències.

L'acció va enfocada als responsables de la presa de decisions de política educativa a diferents nivells.

S'està creant una pàgina web que permetrà als ciutadans accedir a tota la informació pertinent a educació i formació "Gateway to Education in Europe", que aproparà a tots els europeus a la possibilitat de conèixer tots els programes i temes educatius.

La primera part desenvolupa l'Observació de sistemes, polítiques i innovacions en matèria d'educació, en aquesta fase les visites Arió per especialistes i responsables de la presa de decisions queden incloses, així com la xarxa d'informació sobre educació **EURYDICE** que ha de produir i difondre informació sobre els sistemes, les reformes, els resultats de les investigacions i innovacions; paral·lelament la xarxa **NARIC** de centres nacionals per al reconeixement acadèmic de títols ha de facilitar els dispositius flexibles i transparents pel reconeixement dels estudis realitzats en altres països. La segona es caracteritza per donar suport a les iniciatives innovadores que responguin a noves necessitats.

ARIÓ, amb aquesta acció es preveu el recolzament per permetre visites d'estudi per als responsables de la presa de decisions en matèria d'educació per facilitar l'intercanvi d'informació i d'experiències entre ells (membres d'equips directius, inspectors, assessors d'educació, personal administratiu i formadors de professors).

2.3.1.7 ACCIONS COMUNES I MESURES D'ACOMPANYAMENT

ACCIONS COMUNES

El programa Sòcrates està relacionat directament amb altres programes com "Leonardo da Vinci" sobre formació professional i el programa "Joventut" que actuen com a complementaris amb l'objectiu comú de crear a escala europea les condicions que permetin que els estudiants de totes les edats adquireixin l'experiència, els coneixements i les habilitats per viure, treballar i participar activament en una societat on la diversitat és creixent.

MESURES D'ACOMPANYAMENT

És l'acció 8 del programa Sòcrates i té com a propòsit finançar diverses activitats que no poden optar a ajut en el marc de les accions principals però tenen uns objectius marcats vers la sensibilització, la difusió dels resultats del programa o que promocionen la igualtat entre homes i dones, lluita contra racisme, etc.

2.3.2 PROGRAMA LEONARDO DA VINCI

L'objectiu bàsic en la primera fase (1995-1999) era el d'aplicar una política de formació professional que completés les accions dels Estats membres, en la segona (2000-2006) es pretén contribuir a la creació d'un espai europeu que afavoreixi el desenvolupament de l'educació i la formació al llarg de la vida i que asseguri la continuació de la cooperació comunitària entre les persones relacionades amb la formació professional.

La segona fase planteja com a objectius específics:

- *“mejorar las aptitudes y competencias individuales, especialmente de los jóvenes, a través de la formación inicial a todos los niveles; este objetivo podrá conseguirse mediante la formación profesional y al aprendizaje de alternancia con el trabajo con vistas a facilitar la inserción profesional;*
- *mejorar la calidad de la formación profesional continua y de la adquisición de aptitudes y competencias a lo largo de la vida, así como el acceso a las mismas, con vistas a incrementar y desarrollar la capacidad de adaptación;*
- *promover y reforzar la contribución de la formación profesional al proceso de innovación a fin de mejorar la competitividad y el espíritu empresarial”.*⁹⁷

El fet de plantejar nous objectius en la segona fase s'ha degut al nivell de participació, també creixent com ha passat en l'evolució de la resta de programes. Els anys 1995-1996 es financien 1.542 projectes, fet que permet a més de 50.000 persones la participació, entre les quals hi ha 22.000 joves en formació inicial, 10.000 joves treballadors i 13.000 persones en formació d'universitat o titulats universitaris que poden gaudir d'una beca europea de mobilitat.

⁹⁷ <http://www.eu.int>

En aquesta segona fase, també s'han tingut en compte algunes disfuncions de la primera, com la deficiència del treball de l'oficina d'assistència tècnica contractada, la complexitat de la gestió a nivell central i la manca de complementarietat amb altres programes relacionats amb la formació, per aquest motiu es vol convertir en un instrument clau per l'aplicació de les estratègies de formació permanent.

Les prioritats que estableix per aconseguir els objectius són:

- *“mejorar la capacidad de integración profesional (empleabilidad) en Europa mediante sistemas educativos y de formación profesional más eficaces;*
- *promover la cooperación entre los establecimientos de formación, de cualquier nivel, las empresas y los interlocutores sociales;*
- *favorecer la integración de las personas desfavorecidas en el mercado de trabajo y combatir las discriminaciones;*
- *promover la inversión en recursos humanos en las empresas;*
- *aprovechar el potencial de las tecnologías de la información y de la comunicación;*
- *mejorar la transparencia de las calificaciones”*.⁹⁸

Els participants són associacions de centres de formació, universitats i empreses, amb la participació d'un mínim de tres Estats membres, tot i que també s'admeten alguns projectes especials presentats per dues associacions. Aquests projectes anteriorment estaven distribuïts en altres programes comunitaris (FORCE, EUROTECNET, LINGUA, PETRA, COMETT, XARXA IRIS).

A través d'aquest programa podem analitzar que els objectius i les accions per a aconseguir uns millors resultats de la relació entre la formació professional a tots els països de la UE, necessita de la complementació de les polítiques dels Estats membres i la Comissió té la funció de vetllar per la coherència de les accions dels programes en relació també amb les polítiques de la Comunitat.

⁹⁸ <http://www.eu.int>

2.3.3 PROGRAMA TEMPUS III

Aquest programa transeuropeu s'està desenvolupant des de 1990 i la seva darrera fase (2000-2006) funciona com a suport a la reestructuració de l'ensenyament superior en els països no associats d'Europa Central i Oriental (com a part del programa global Phare) i a l'antiga Unió Soviètica i Mongòlia (com a part de Tacis).

Com a objectius es planteja el promoure la qualitat i donar suport al desenvolupament i la renovació de l'ensenyament superior en aquests països i fomentar una major interacció i una cooperació equilibrada amb els socis de la UE amb activitats conjuntes i mobilitat.

Alguns informes de la Comissió detallen alguns dels resultats aconseguits:

- L'informe anual de la Comissió de 1990 anota que en els primers quinze mesos, de les 2.739 sol·licituds d'ajuda, van rebre finançament 471 projectes; van concedir beques de mobilitat individual a uns 1.400 estudiants i 1.200 professors de països destinataris i a 69 estudiants i 97 professors del Estats membres.
- L'informe de 1991 descriu que es van acceptat 234 projectes i se'n van renovar 401, això també va suposar un augment de la mobilitat entre professors i alumnes.
- De l'informe anual (agost 1992 - juliol 1993) destaquem que les principals activitats que es van desenvolupar a la pràctica en el marc dels projectes TEMPUS havien tingut algunes repercussions en:
 - *“ el desenvolupament de programes de cursos i de material didàctic,*
 - *l'adquisició d'equips,*
 - *la mobilitat del personal vers la Comunitat Europea,*
 - *la mobilitat dels estudiants.”*⁹⁹

Els objectius específics que es desenvolupen a través del programa per ajudar en l'adaptació de l'ensenyança superior als nous imperatius socioeconòmics i culturals en els països destinataris es relacionen amb:

⁹⁹ <http://www.eu.int>

- *“les qüestions que fan referència al desenvolupament i a la reorganització dels programes d'estudis,*
- *la reforma de les estructures e institucions d'ensenyança superior i la seva gestió,*
- *el desenvolupament d'una formació especialitzada, en particular reforçant els vincles amb la indústria,*
- *la contribució de l'educació i la formació superiors als valors cívics i a la consolidació de la democràcia”*¹⁰⁰

Totes les activitats del programa, igualment com en la resta de programes és revisat per la comissió, que ha de garantir la coherència i la complementarietat entre TEMPUS III i altres accions a escala comunitària.

2.3.4 PROGRAMA JOVENTUT

Aquest programa completa els programes SÒCRATES i LEONARDO DA VINCI i es concreta en activitats d'intercanvi, projectes d'iniciatives per als joves i estades de servei de voluntaris, i en la realització d'estudis de temàtica juvenil.

L'objectiu bàsic és el de fomentar la cooperació entre organitzacions juvenils amb joves entre 15 i 25 anys de diferents països, per permetre que els joves es reuneixin fora del marc escolar o laboral al voltant de projectes comuns culturals, socials o d'altres tipus. Contribueix en l'àrea de l'educació informal.

Amb aquesta activitat es pretén que els joves adquireixin coneixements, aptituds i competències que els permetin exercir una ciutadania activa i responsable. Els objectius a destacar són:

- Reforçar el sentit de la solidaritat, intensificant la participació dels joves en activitats transnacionals al servei de la col·lectivitat.
- Fomentar la contribució activa dels joves a la construcció europea a través de la seva participació en intercanvis transnacionals.
- Potenciar l'esperit d'iniciativa i d'empresa, així com la creativitat dels joves perquè puguin integrar-se activament en la societat, afavorint al mateix temps el reconeixement del valor d'una experiència educativa no convencional, adquirida en un context europeu.
- Recolzar la lluita pel respecte als drets humans.

¹⁰⁰ <http://www.eu.int>

El conjunt d'objectius pretén fomentar les noves experiències i vivències entre el joves perquè es desenvolupin en un marc obert vers una ciutadania responsable.

Per aconseguir aquests objectius el programa acull un seguit d'accions per ampliar i concretar la participació dels joves en el projecte europeu. Com a **Acció 5 Mesures complementàries** amb la finalitat d'ajudar a preparar i desenvolupar projectes i iniciatives en el marc del programa a tots aquells que participen en activitats de joventut o estiguin interessats en temes juvenils. Aquestes mesures es divideixen en 4 accions:

- “Acció 5.1”: Formació i cooperació dels agents de la política de joventut.
- “Acció 5.2”: Informació als joves i estudis sobre joventut.
- “Acció 5.3”: Informació i publicitat de les accions.
- “Acció 5.4”: Mesures de recolzament.

Acció 4 - Accions conjuntes, podran gaudir de recolzament comunitari les accions realitzades conjuntament amb altres intervencions comunitàries de l'àmbit de la política del coneixement, així com accions conjuntes sobre els *multimèdia* educatius i de formació.

Acció 3 - Iniciativa pels joves, ajuda a iniciatives i projectes innovadors i creatius amb la temàtica de la solidaritat on els joves són els principals promotors i encarregats de la seva execució.

Hi ha **cinc convocatòries** anuals a les quals es poden presentar els joves individualment o a través de grups, entitats i associacions amb projectes innovadors i creatius atenent a la filosofia de les diverses accions.

Existeixen les **Subcomissions mixtes** que funcionen en el marc dels convenis signats per l'Estat espanyol amb altres estats (França, Itàlia, Portugal, Bèlgica, Grècia i Finlàndia) per tal d'afavorir les trobades entre responsables d'associacions de dos dels estat signataris a fi de treballar temes concrets, fer seminaris, reunions d'experts i jornades d'estudi sobre temes d'interès per a la joventut.

Existeixen algunes altres accions més puntuals que bàsicament s'utilitzen per ajudar a desenvolupar la resta d'accions com EUROMED JOVENTUT amb intercanvis amb tercers països ja que engloba tots els països de la UE i d'altres països de la conca mediterrània.

Després d'haver exposat algunes de les accions cal destacar les dues següents, amb les seves característiques concretes més rellevants:

- Joventut amb Europa (JCE)
- Servei de Voluntariat Europeu (SVE)

En la segona fase 2000-2006, el programa està obert a la participació dels països d'Europa Central i Oriental (PECO); a Xipre i Malta; als Estats de l'Associació Europea de Lliure Comerç (AELC) i a Turquia.

Es preveu una avaluació intermitja el 2005 i la final pel 2007.

2.3.4.1 ACCIÓ 1:

“JOVENTUT AMB EUROPA (JCE)”

L'objectiu principal és el de contribuir al procés educatiu dels joves fora del sistema escolar facilitant la mobilitat, fomentant les activitats de cooperació amb intercanvis i activitats en l'àmbit de la joventut a la Comunitat : intercanvis intracomunitaris (acció 1.1) i intercanvis de joves amb tercers països (acció 1.2).

El programa té dos períodes d'aplicació, el primer de 1995-1999 i el segon 2000-2006. De la primera fase ja s'han realitzat diversos informes per part de la Comissió Europea i dels quals destacarem alguns resultats de participació.

Informe intermig d'avaluació del programa -1998:

- Intercanvi i mobilitat de joves, han participat 100.000 joves (1995-1996).
- Iniciatives de joves, es van desenvolupar uns 500 projectes.
- Xarxes d'animadors juvenils, més de 3.000 animadors i 35 projectes de cooperació entre 1995-1996.
- Intercanvis amb tercers països 5.000 participants (1995-1996).
- Cooperació entre estructures d'informació de joves i cooperació entre projectes d'estudi de la realitat juvenil europea, que ha permès la creació de la xarxa EURODESK, que constitueix un Servei d'informació i d'assessorament als joves sobre tot el que fa referència a les accions i programes comunitaris i nacionals en els quals poden participar. En el període 1995-96 van rebre recolzament 91 projectes d'informació i d'investigació.

Aquests resultats els podem valorar de manera positiva, tot i que la pròpia Comissió creu que cal millorar tot el procediment operatiu per tal que encara augmentin més els resultats de participació.

2.3.4.2 ACCIÓ 2:

“SERVEI DEL VOLUNTARIAT EUROPEU (SVE)”

És una acció en la qual hi poden participar els joves voluntaris d'entre 18 i 25 anys que podran realitzar el seu voluntariat en un altre Estat membre diferent al de residència (acció 2.1) o a un tercer (acció 2.2) durant un període màxim de 12 mesos i un mínim de 3 mesos. Durant l'estada realitzarà activitats d'interès col·lectiu amb l'objectiu que l'experiència sigui formativa i d'utilitat pel seu procés d'integració en la vida activa, social i professional.

Està destinat a estimular la mobilitat i la solidaritat dels europeus joves en el marc d'una ciutadania activa, permetent adquirir una experiència formativa informal vàlida.

Els objectius específics del programa són els següent:

- *Intensificar la participació dels joves que resideixen legalment en un Estat membre en activitats transnacionals de llarga o curta durada al Servei de la col·lectivitat, en el territori comunitari o en tercers països; aquestes activitats no han de substituir a treballs remunerats possibles o existents;*
- *Afavorir el reconeixement de la vàlua d'una experiència formativa informal vàlida a nivell europeu;*
- *Fomentar l'esperit d'iniciativa, creativitat i solidaritat dels joves amb la finalitat de facilitar la seva integració en la societat i la seva contribució al desenvolupament dels objectius del programa;*
- *Facilitar l'accés al programa de tots els joves.*¹⁰¹

En la fase 1996-1997 es van beneficiar uns 2.000 joves d'entre 18 i 25 anys, actualment el programa es desenvolupa en la segona fase 2000-2006.

Tot el Programa Joventut s'ha de considerar com un instrument al servei de la nova forma de cooperació que el **Llibre Blanc Sobre la Política de la Joventut**, del dia 21 de novembre de 2001, ja defensa.

El Llibre blanc suggereix que la Unió Europea adopti un nou marc de treball per a la cooperació en polítiques de joventut. Això respon a la forta demanda de totes les parts implicades en les polítiques de joventut, inclosos els Estats membres i l'ampliació de la UE que comptarà aproximadament amb 75 milions de joves entre 15 i 25 anys, per tant és imprescindible aportar respostes al profund desinterès que mostren els joves per les formes tradicionals de participació en la vida pública.

El Llibre blanc proposa dos tipus de respostes: el reforçament de la cooperació entre els Estats membres, i una millor inclusió dels assumptes relatius als joves en les polítiques sectorials.

¹⁰¹ <http://www.eu.int>

2.3.5 ALTRES PROGRAMES I ACCIONES

Després d'esmentar alguns dels programes més significatius, en aquest punt comentarem altres accions i activitats o projectes que també es desenvolupen o s'han desenvolupat en el marc de la UE i amb l'objectiu de potenciar la formació i educació.

- **NETD°YS EUROPE:** el 2 d'octubre de 1996, després del Consell Europeu de Florència de juny de 1996, la Comissió va adoptar un pla d'acció per afavorir la difusió de les tecnologies de la informació a les escoles. Es van activar una sèrie d'activitats, en particular la setmana anual d'animació a les escoles —Netd°ys Europe—, que se celebra des de 1997, i un concurs europeu dels millors multimèdia educatius. L'objectiu és promoure la utilització de les noves tecnologies a les escoles i donar a conèixer les possibilitats dels nous mitjans de comunicació en els àmbits educatius i culturals.
- **LA FUNDACIÓ EUROPEA DE FORMACIÓ:** aquesta fundació té com a objectiu contribuir al desenvolupament de la formació professional inicial i permanent en els 25 països socis d'Europa Central i Oriental, sobretot assistint tècnicament a la Comissió en el desenvolupament de les accions del programa TEMPUS. El 1998, aquesta fundació va ampliar el seu àmbit d'actuació a tercers països i territoris mediterranis beneficiaris del programa MEDA, PHARE i TACIS.
- **CEDEFOP:** és el Centre Europeu pel desenvolupament de la Formació Professional, creat el 1995 i desenvolupa activitats acadèmiques i tècniques de recolzament al desenvolupament de la Formació Professional a Europa.
- **PER UNA EUROPA DEL CONEIXEMENT** és una comunicació del 12 de novembre de 1997 elaborat per la Comissió presentant les orientacions relatives a les futures accions comunitàries en l'àmbit de l'educació, la formació i la joventut pel període entre 2000 i 2006. L'orientació principal consisteix en la construcció d'un espai educatiu obert i dinàmic que ofereixi als ciutadans els mitjans necessaris per actualitzar permanentment els seus coneixements i desenvolupar la seva aptitud pel treball i que serveixi de marc al procés d'enriquiment de la ciutadania europea.
- **eEUROPE – UNA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ PER A TOTS:** el 8 de desembre de 1999 la Comissió adopta aquesta Comunicació amb l'objectiu d'obrir les portes a les escoles i a les universitats a l'era digital i l'extensió d'Internet perquè els joves puguin accedir a la societat de la informació. L'informe de la Comissió “**Promoure la innovació amb les noves tecnologies**” amplia aquesta reflexió sobre les decisions que hauran de prendre en el camp de l'educació davant de la revolució de les noves tecnologies.

A partir del Consell Europeu de Helsinki, desembre de 1999 es decideix que els Estats membres hauran d'atendre especialment a l'educació i la formació al llarg de la vida i el seu impacte en el treball.

- **e-LEARNING – CONCEBRE L'EDUCACIÓ DEL FUTUR:** e-Learning és una continuació del pla d'acció eEurope en l'àmbit de l'ensenyança. La Comissió ho presenta el març de 2000, i defineix les estratègies i els objectius en l'àmbit de l'educació i la formació amb la finalitat de preparar la població per la societat de la informació. Les iniciatives van dirigides a totes les edats i a tots els sectors de la societat.
- **INICIATIVA R3L:** programa de suport a les Xarxes europees per a la promoció de la dimensió local i regional de l'aprenentatge permanent.
- **ACCIÓ PÚBLIC JOVE I/O FEMENÍ:** foment de projectes d'informació i comunicació de dimensió europea adreçat a les dones i als joves.
- **ONG'S DE JOVENTUT:** suport a les organitzacions internacionals no governamentals de joventut.
- **NOW:** programa dirigit a promoure la igualtat d'oportunitats per les dones.
- **HORIZON:** pretén millorar les possibilitats de treball per les persones amb minusvalies i desfavorides.
- **YOUTHSTART :** per fomentar la integració laboral dels joves.
- **ALFA :** per fomentar la cooperació entre institucions d'ensenyament superior d'Amèrica Llatina i Europa per tal d'augmentar les relacions de cooperació. Es desenvolupen el Subprograma A – gestió institucional, i el Subprograma B – formació científica i tècnica.
- **MED CAMPUS:** amb els tercers països mediterranis.
- **ACCIÓ JEAN-MONNET-EUROPA:** és el Pla Jean Monnet de promoció de l'ensenyament de la integració europea a la universitat.
- **ÀSIA LINKS:** programa de cooperació entre la Unió Europea i Àsia Meridional i Sudoriental i Xina en l'àmbit de l'ensenyament superior.
- **ACCIÓ ROBERT SCHUMAN:** és el programa d'acció per una major sensibilització de les professions jurídiques al Dret comunitari. Es va crear el 1998, destinat a

professionals de la llei incloses les institucions de formació. (Hi ha les **beques Robert Schuman**).

- **CINQUÈ PROGRAMA MARC D'INVESTIGACIÓ I DESENVOLUPAMENT TECNOLÒGIC I ACTIVITATS DE DEMOSTRACIÓ:** es va desenvolupar durant el període 1998-2002 en la seva primera fase, la segona que es desenvolupa 2002-2006 i estableix les prioritats de la UE en investigació, desenvolupament tecnològic i demostració, que reflecteixen les principals preocupacions relacionades amb l'augment de la competitivitat industrial i la qualitat de vida dels ciutadans europeus.
- **PROGRAMES AUDIOVISUALS:** Media II (1996-2000), actualment fase 2001-2005, està destinat a impulsar la llibertat de circulació i fomentar la producció i la difusió de productes audiovisuals.
- **CULTURA 2000:** (200-2004) vol promoure les activitats i el coneixement i la difusió de la cultura dels pobles europeus, principalment en els àmbits de la música, la literatura, les arts escèniques, el patrimoni mobiliari i immobiliari i les noves formes d'expressió cultural.
- **PROGRAMA EURATHLON:** va ésser creat per la Comissió Europea amb la finalitat de fomentar projectes i programes esportius d'àmbit europeu.
- **PROGRAMA CALIDOSCOPI:** el seu objectiu era la promoció del coneixement de les diferents cultures dels Estats membres de la UE i la sensibilització dels ciutadans europeus vers l'herència cultural comuna.
- **PROGRAMA EURODISSEA:** amb aquest programa, que estava en funcionament des de 1986, s'intentava que els joves tinguessin l'oportunitat de realitzar una experiència laboral a diverses regions durant un període de 3 a 6 mesos.
- **FORMACIÓ I MOBILITAT DELS INVESTIGADORS:** complementa les actuacions nacionals combinant formació i mobilitat (es poden concedir **beques "Marie Curie"**) si un centre investigador acull a altres investigadors ciutadans d'un altre Estat membre o d'un Estat associat que participi en el programa. El programa acull temes de les ciències exactes, naturals i econòmiques, de les enginyeries i altres aspectes de les ciències humanes i socials.
- **DAPHNE:** (2000-2003) és un programa d'acció comunitària sobre mesures preventives destinades a combatre la violència exercida sobre infants, adolescents i dones. Pretén facilitar l'acció de les ONG i l'acció multisectorial.

- **EURYDICE:** xarxa d'intercanvi d'informació sobre el desenvolupament de la política educativa en els països de la UE.
- **EURODESK:** servei d'informació i difusió de programes i iniciatives europees dirigides als joves en els àmbits d'educació, formació i joventut.
- **EUROPASS-FORMACIÓ:** vol fomentar la mobilitat de les persones en formació a Europa amb independència de la seva edat i apropar les escoles i els centres de formació a les empreses de tot Europa.

Per a cada àmbit d'actuació com Medi Ambient, noves tecnologies, economia, etc. Existeixen diversitat de programes, però en aquest punt només n'hem remarcat els que directament o indirecta fan més referència a l'educació i a la formació.

Pel que fa a futurs programes europeus, l'Informe del Patronat Català Pro Europa del Primer Semestre de 2003, informa sobre la futura creació del Programa *Eramus World*, després de la reunió del Consell de Ministres. La durada prevista és de cinc anys (2004-2008) amb l'objectiu de fer més atractiu l'ensenyament superior a la UE per als estudiants i els professors de països tercers, mitjançant l'establiment d'un sistema de beques i la creació de 250 *màsters europeus*.